

DOÇ. DR. RECEP EGEMEN
(1912 — 1963)

DOĞAN ANIL
İstanbul Üniversitesi Zooloji öğrencisi

17 Ağustos 1963 Cumartesi günü bir cip, İzmirin Kemalpaşa ilçesinde, Ulucak köyü yakınlarında, dönemeci alırken devrildi ve bu kaza sonucunda Ege Üniversitesi Doçentlerinden Dr. RECEP EGEMEN öldü. Gündelik yaşayışın küçük hesaplarıyla uğraşanlara pek olağan gelen basit bir kader oyunuydu bu, kendini doğuran saniye ile birlikte yok olup giden sıradan bir olaydı. Yalnız bir şair, o da pek hafif kalan hıçkırık halinde: “Bir erdemli, bir bilimli kişi idi çevrede” diyebildi...¹

Oysa Dr. RECEP EGEMEN bilim seviyesi bakımından tasavvuru zor bir yetersizlik içinde çırpanan Türkiyemizde, bilimsel atılış ve araştırma ruhunun olduğu kadar bilime gönül vermiş insanların haysiyetlerinin de yiğit temsilcilerinden biriydi. Mütevazı yaşayışını bilinmezsin sırlarını tanımak ve tanıtmaya çalışmakla renklendirerek, kazanılmış başarıların gölgesinde değil, fakat yeni başarılar peşinde koşarak yaşayan bir bilim kahramanıydı o.

1912 yılında Seydiköy (İzmir)de doğmuştu. İzmir Amerikan Kolejindeki öğreniminden sonra İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Tabii İlimler Şubesini bitirerek aynı fakülteye asistan olarak girdi (1935). Daha sonraları Maden Tetkik Arama Enstitüsüne geçen RECEP EGEMEN Almanya ve Hollandada incelemelerde bulunmuş ve bu arada “A comparative study on the leaf architecture of some fossil plants with particular reference to the flora of the Anatolian carboniferous strata” isimli çalışmasıyla İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinden “Fen doktoru” unvanını almıştı (1941). Karadeniz Ereğlisinde bulunan ve o za-

1) Yeşil Bornova. Sayı: 184. 1963.

mana kadar Alt Karbonifer yaşlı olduğu zannedilen bazı tabakaların Üst Silüre ait olduğunu tesbit eden (Karadeniz Ereğlisinde bulunan fosilli Üst Silür tabakalarına dair not, 1947) Dr. EGEMEN, yeni bir dokümantasyon tekniğini de ilgililere tanıtarak (Mikrofilm ve mikrokartlar, 1950) öğrendiklerini derhal yaymak gibi ilim haysiyetinin en önemli prensibine daima uymuştur.

Gerçekten de bu sorumluluğu duyduğu içindir ki, 1957 yılında yaşadığı şehrin halkına yeraltı sularından söz eden bir makale yayımlamıştır (İstanbulun yeraltı suları ve suya dayanan endüstri).

İlgilendiği bilim dalının değerli kişilerini tanıtan (ARMAND RENIER, 1952) Dr. EGEMEN, bilimsel kuruluşların lüzumuna inanarak, Türkiye Jeoloji Kurumuna kurucu üye olarak iştirâk etmiş ve bu Kurumda başkanlık ve genel sekreterlik gibi sorumluluk mevkilerinde bulunmuştur.

Başka ülkelerin bilimsel kuruluşlarıyla da yakından ilgilenen Dr. EGEMEN, 1957 yılında İstanbul Teknik Üniversitesine öğretim görevlisi olarak tayin edilerek, “kömür jeolojisi” ve “tatbiki jeoloji” derslerini ve aynı sene İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi’nde “paleobotanik” derslerini okutmağa başlamıştır. Bu arada “Paleobotanik ders kitabı” (1958) yazan değerli bilgin, kömür madenlerinin tükenmekte olan rezerveleri hakkında da bir makale yayımlamıştır.

1959 yılında “Zonguldak Havzası, Kozlu, Ihsaniye tabakalarında bulunan bazı fosil bitkilerin tetkiki” adlı tezi ile Ege Üniversitesinden Doçent ünvanını almış ve bu üniversitenin Ziraat Fakültesinde “ziraî jeolojiye giriş” derslerini okutmağa başlamıştır. İngilizce, almanca ve fransızca bilen Dr. EGEMEN, yorucu öğretmenlik görevinin yanında “Kömürlerin değeri, menşei ve çeşitleri” adlı bir makale (1959) daha yayımlamıştır.

Dr. EGEMEN’in ölümüyle bilim alanında büyük bir boşluğun açıldığını ve uzun süre de bu boşluğun acısını duyacağımızı söyleyebiliriz. Onun kişisel gücü ile yarattığı ve örnek olarak bize armağan ettiği anlamlı yaşamın için, İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ege Üniversitesinde dinlenmek bilmeyen bir geliş-gidiş içinde okuttuğu dersleri ve durmadan arttırdığı bilimsel çalışmalarından daha iyi tanık olabilir mi?

Muhakkak ki pek büyük olan bilimsel gücü bile onun insan hay-siyetini savunmak, çevresine ışık tutmak yolundaki atılışları yanında sönük kalır. Bu kahramanca atılışlar ise, bilim adamı olmanın hem en esaslı şartı, hem de bizzat kendisidir. Bunun içindir ki, onun engin bilgisinin mi kahramanlığını, kahramanca yaşama özleminin mi engin bilgisini sağladığı her zaman tartışılabilir. Fakat Dr. EGEMEN'in hiç tartışma kabul etmez özelliği varsa; o da muhakkak ki bu iki yanın da onda köklü bir kaynaşma içinde olduğudur. Kısaca Dr. EGEMEN, jeolog olmaktan çok batı uygarlığının temel taşlarını koymuş o büyük insan, neslinden, insanlığın, yaşamın karşısında duyduğu sıkıntı ve ısı-tırabı içinde duyup onu yenmeğe azmetmiş kahramanların soyundan gelen ve onların batıda yaptığını Türkiyemizde yapmayı ödev bilen bir insandı. Çöllerde tek palmye olmanın acısını içinde duyduğu gibi, yakıcı güneşe karşı koyabilmenin gururunu da yaşadı. O kadar ki ölüm bile, PASCAL'ın dediği gibi, onun yaşamasını sona erdirdi, fakat ona üstün olduğunu kabul ettiremedi.
